

LECTIO ALTERA ET TRICESIMA

ΕΝΑΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

XXXII

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Pleni omnes sunt libri, plenae sapientium voces, plena exemplōrum vetustas; quae iacērent in tenebris omnia, nisi litterārum lumen accederet. Quam multas imagines fortissimōrum virorum–non solum ad intuendum*, verum etiam ad imitandum*–scriptōres et Graeci et Latīni nobis reliquērunt! Quas ego, cupidus bene gerendi* et administrandi* rem publicam, semper mihi proponēbam. Colendo* et cogitando* homines excellentes animum et mentem meam conformābam. Sic enim –laudem et honestātem solum expetendo*, omnes cruciātus corporis et omnia pericula mortis parvi esse ducendo*– me pro salūte vestrā in tot ac tantas dimicatiōnes obicere potui.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Γεμάτα είναι όλα τα βιβλία, γεμάτοι οι λόγοι των σοφών, γεμάτη η αρχαιότητα από παραδείγματα· όλα αυτά θα έμεναν στο σκοτάδι αν δεν τα συνόδευε το φως των γραμμάτων. Πόσο πολλές εικόνες γενναιότατων ανδρών μας κληροδότησαν και οι Έλληνες και οι Λατίνοι συγγραφείς, όχι μόνο για να τις κοιτάζουμε αλλά και για να τις μιμούμαστε! Αυτές εγώ, επιθυμώντας να διοικώ και να διαχειρίζομαι σωστά την πολιτεία, πάντοτε τις έβαζα μπροστά μου ως παράδειγμα. Με το να λατρεύω και να αναλογίζομαι τους έξοχους άνδρες διέπλαθα την ψυχή και τον νου μου. Γιατί έτσι – με το να επιδιώκω μόνο τον έπαινο και τη δόξα, με το να θεωρώ όλα τα βάσανα του σώματος και όλους τους θανάσιμους κινδύνους ότι είναι μικρής αξίας– μπόρεσα να ριχτώ σε τόσους πολλούς και τόσο μεγάλους αγώνες για τη σωτηρία σας.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΤΟ ΓΕΡΟΥΝΔΙΟ

Το Γερούνδιο είναι:

- Ρηματικό ουσιαστικό ουδετέρου γένους με ενεργητική σημασία
- Έχει μόνο 4 [τέσσερις] πτώσεις: Γενική, Δοτική, Αιτιατική, Αφαιρετική

Πώς σχηματίζεται...

- Θέμα ρήματος στον ενεστώτα + καταλήξεις:

-ndi	→	Γενική
-ndo	→	Δοτική
-ndum	→	Αιτιατική
-ndo	→	Αφαιρετική

amo	[ama-]	→	amandi	amando	amandum	amando
deleo	[dele-]	→	delendi	delendo	delendum	delendo
lego	[leg-e-]	→	legendi	legendo	legendum	legendo
audio	[audi-e]	→	audiendi	audiendo	audiendum	audiendo

Η χρήση του γερονδίου

- Γενική** → ως συμπλήρωμα ουσιαστικών και επιθέτων
[όπως *peritus, imperitus, cupidus...*]
και των προθέσεων *causa* και *gratia*
- Δοτική** → Εκφράζει σκοπό και συνοδεύεται από επίθετα που σημαίνουν
χρήσιμος, κατάλληλος, ιδανικός όπως *aptus, commodus, idoneus, utilis*
- Αιτιατική** → Πάντοτε εμπρόθετη [ad, in] και δηλώνει σκοπό ή προορισμό ή αναφορά
- Αφαιρετική** →
 - ➡ απρόθετη: δηλώνει τρόπο
 - ➡ εμπρόθετη [de, ex, in, ab]: δηλώνει αφετηρία ή αναφορά

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

accedo, accessi, accessum, accedere, 3
administro, 1
cogito, 1
colo, colui, cultum, colere, 3
conformo, 1
duco, duxi, ductum, ducere, 3
expeto, expetivi, expetitur, expetere, 3
gero, gessi, gestum, gerere, 3

iaceo, iacui, **iactum / iacitum**, iacere, 2
Imitor, imitatus sum, imitari, 1 [αποθ.]
Intueor, intuitus sum, intueri, 2 [αποθ.]
obicio, obieci, obiectum, obicere, 3
possum, potui, posse
propono -posui -positum -ponere, 3
relinquo -liqui -lictum -linquere, 3

Cruciatus -us ⇨ αρσενικό δ' κλίσης

Corpus -oris ⇨ ουδέτερο γ' κλίσης

Lumen -inis ⇨ ουδέτερο γ' κλίσης

Res -ei ⇨ θηλυκό ε' κλίσης

Πληροφορίες για το εισαγωγικό σημείωμα και το περιεχόμενο του κειμένου

Μέσα από τον λαμπρότατο αυτό λόγο που εκφωνεί ο Κικέρων υπερασπιζόμενος τον Έλληνα ποιητή Αρχία, φαίνεται πόσο πολύ εκτιμάται η λογοτεχνία, όχι μόνο από τον ίδιο τον Κικέρωνα, αλλά και από όλους τους μορφωμένους και λόγιους της εποχής του.

Ο ρήτορας πιστεύει ακράδαντα ότι μόνο μέσα από τη λογοτεχνία είναι δυνατή η πρόσβαση στη γνώση για τα κατορθώματα μεγάλων ανδρών, οι οποίοι πρέπει να λειτουργούν ως φωτεινά παραδείγματα και πρότυπα μίμησης για τους νεότερους άνδρες, όχι μόνο της εποχής τους αλλά και των επόμενων γενεών.

Το σημαντικό είναι ότι στον λόγο του αυτό ο Κικέρων μιλά με φλογερό ύφος τόσο για τα ρωμαϊκά πρότυπα ήθους, αρετής και πνεύματος όσο και για τα ελληνικά, δείχνοντας έτσι την εκτίμηση και εμπιστοσύνη του στο ελληνικό πνεύμα, εξισώνοντας και ταυτίζοντας ταυτόχρονα τους δύο λαμπρούς αυτούς πολιτισμούς.

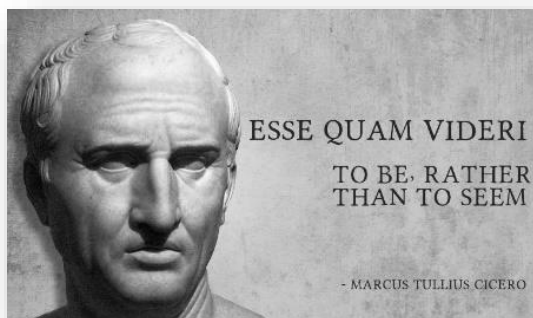

Η ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ XXXII

quae iacērent in tenebris omnia, nisi litterarum lumen accederet

- Δευτερεύουσα υποθετική πρόταση [υποθετικός λόγος].
- Η υπόθεση εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο *nisi* [επειδή δηλώνει άρνηση] και εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού [*accederet*].
- Η απόδοση εκφέρεται επίσης με υποτακτική παρατατικού [*iacerent*].
- Δηλώνει το Αντίθετο του Πραγματικού στο Παρόν.

Ενδεικτικές Ασκήσεις

1. Να μεταφέρετε τις παρακάτω λέξεις του μαθήματος XXXII στον αντίθετο αριθμό.

omnes	➡		nobis	➡	
libri	➡		rem	➡	
voces	➡		mihi	➡	
exemplōrum	➡		excellentes	➡	
quae	➡		mentem	➡	
omnia	➡		laudem	➡	
lumen	➡		cruciātus	➡	
imagines	➡		dimicatiōnes	➡	

2. Να γράψετε τους πιο κάτω τύπους ρημάτων σύμφωνα με την οδηγία που ακολουθεί τον καθένα (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

sunt: να γράψετε το α' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής παρακειμένου.

iacērent: να γράψετε το γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής υπερσυντελικού στην ίδια φωνή.

accederet: να γράψετε το β' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής μέλλοντα στην ίδια φωνή.

reliquērunt: να γράψετε το γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού στην ίδια φωνή.

proropēbam: να γράψετε το β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή.

potui: να γράψετε το β' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής παρατατικού.

3. Να γράψετε τους άλλους βαθμούς των πιο κάτω επιθέτων ή επιρρημάτων από το μάθημα XXXII διατηρώντας, όπου απαιτείται, την πτώση, τον αριθμό και το γένος τους.

multas, fortissimorum, bene, parvi

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ

4. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις χρησιμοποιώντας τον κατάλληλο τύπο του γερονδίου των ρημάτων που δίνονται σε παρένθεση.

- ☛ Catilina cupidus _____ rem publicam erat (administro, 1)
- ☛ Libri utiles bene _____ sunt (vivo, 3)
- ☛ Mens hominis _____ alitur (lego, 3)
- ☛ Dux milites alacres ad _____ misit (pugno, 1)
- ☛ Sapiens consilium de bene _____ dare potest (vivo, 3)
- ☛ Bonus vir idoneus _____ est (doceo, 2)

5. Για κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου XXXII να γράψετε μία (1) ετυμολογικώς και σημασιολογικώς συγγενή λέξη, προερχόμενη από κάποια από τις σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες (αγγλικά ή γαλλικά ή γερμανικά ή ισπανικά ή ιταλικά).

Λατινική λέξη		Αγγλική λέξη	Γαλλική λέξη	Ιταλική λέξη	Ισπανική λέξη	Γερμανική λέξη
<i>lumen</i>	➡					
<i>imagines</i>	➡					
<i>publicam</i>	➡					

6. Να αντιστοιχίσετε τα ουσιαστικά του κειμένου XXXII της στήλης Α' με τις πτώσεις της στήλης Β'.

A	B
<i>tenebris</i>	Αιτιατική πληθυντικού
<i>scriptores</i>	Δοτική πληθυντικού
<i>cruciatu</i>	Γενική ενικού
	Ονομαστική πληθυντικού
	Αφαιρετική ενικού
	Αφαιρετική πληθυντικού

7. Με βάση τις παρακάτω προτάσεις να χαρακτηρίσετε ως Ορθό ή Λάθος το περιεχόμενο των επιλογών που σας δίνονται στους πίνακες που ακολουθούν, χρησιμοποιώντας ανάλογα τα σύμβολα ✓ ή ✗.

- ...colendo et cogitando homines excellentes...

	Ορθό	Λάθος
Ο τύπος <i>colendo</i> είναι γερούνδιο σε δοτική		
Ο τύπος <i>excellentes</i> είναι αντικείμενο στα γερούνδια		

- ...me pro salute vestra in tot ac tantas dimicationes obicere potui...

	Ορθό	Λάθος
Ο τύπος <i>vestra</i> είναι ονομαστική ενικού		
Ο τύπος <i>obicere</i> είναι υποκείμενο στο <i>potui</i>		

8. Να δηλώσετε ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι γραμματικά και συντακτικά ορθή γράφοντας δίπλα από την ορθή απάντηση το σύμβολο ✓. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Poëta scribendi peritissimus erat.	
Poëta scribendo peritissimus erat.	
Poëta scribendum peritissimus erat.	
Poëta ab scribendo peritissimus erat.	

9. Να εντοπίσετε και να διορθώσετε το συντακτικό ή γραμματικό σφάλμα σε κάθε πρόταση που ακολουθεί.

- i. Cicero puero magnum bellum factum est.

Σφάλμα	Διόρθωση

- ii. Cassius ex Italia Graecia confūgit.

Σφάλμα	Διόρθωση

- iii. Hostes cupiditatem pugnando habebant

Σφάλμα	Διόρθωση

10. Να μετατρέψετε τη σύνταξη της πιο κάτω πρότασης από ενεργητική σε παθητική:

Quam multas imagines fortissimōrum virorum scriptōres et Graeci et Latīni nobis reliquērunt!

Quis litteras antiquorum
populorum amat
et nobis aliquid
præparare vult?

Ego!

Ego!

EGO! EGO!

Ε... Χμ...

Εισηγήσεις για εργασίες...

- ✓ Η αξία της λατινικής λογοτεχνίας διαχρονικά.
- ✓ Η ρητορική στη Ρώμη. Σύγκριση με την Ελλάδα.
- ✓ Η σημασία του έργου του Κικέρωνα και η διαχρονική του πρόσληψη.
- ✓ Η αξία της υποδειγματικής συμπεριφοράς (exemplia) των μεγάλων ανδρών προς μίμηση των νεοτέρων.
- ✓ Πώς οι αξίες των αρχαίων πολιτισμών επηρέασαν τον σύγχρονο ευρωπαϊκό τρόπο σκέψης;

*Οι εργασίες σας μπορούν να αξιοποιηθούν στην ιστοσελίδα
ή στο περιοδικό του σχολείου!*